

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Startnota geïntegreerd planningsproces gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Lus van Henegouwen'

Samenvatting

De doelstelling van het ruimtelijk uitvoeringsplan "Lus van Henegouwen" is om de vereiste planologische basis te creëren voor de realisatie van het gedeelte in het Vlaams Gewest tussen het hoogspanningsstation van Avelgem en de grens met Wallonië van het project "Boucle du Hainaut".

Het ruimtelijke uitvoeringsplan, en dus alle alternatieven hiervoor die zullen onderzocht worden, moeten cumulatief voldoen aan de volgende doelstellingen:

1. Het planologisch verankeren en uitbreiden van het hoogspanningsstation te Avelgem om extra onthaalcapaciteit te creëren voor onshore energieproductie of klantenaansluitingen.
2. Het realiseren van een hoogspanningsverbinding van 6 GW tussen het hoogspanningsstation te Avelgem en de gewestgrens;
3. De koppeling te maken met het gedeelte van de verbinding in het Waals Gewest, waar het traject verder loopt tot Courcelles.

Op basis van ruimtelijke principes zijn twee alternatieven opgenomen in de startnota die volgens de huidige inzichten technisch uitvoerbaar en evenwaardig zijn voor wat betreft de betrouwbaarheid van het net. Elk van deze twee alternatieven maakt het mogelijk dat de Lus van Henegouwen ofwel aan de westkant (midden) van het hoogspanningsstation te Avelgem (maar ten oosten van de bovengrondse 380 kV verbinding Avelgem – Avelin (Frankrijk)) ofwel aan de oostkant van het hoogspanningsstation aankomt.

Uit de onderzoeken naar de bruikbare technologieën voor de hoogspanningsverbinding blijkt dat het technisch mogelijk is om de verbinding over een beperkte afstand (8 tot eventueel 12 km, in maximum 2 delen) aan te leggen als een ondergronds kabeltracé. Het lokaal ondergronds aanleggen van de 380 kV-verbinding tussen het station van Avelgem en de Waalse grens is een inrichtingsalternatief dat mee wordt onderzocht naast bovenvermelde bovengrondse alternatieven. Er dient echter wel opgemerkt te worden dat de beperking in ondergrondse lengte geldt voor het volledige tracé van zo'n 85 km vanaf het hoogspanningsstation te Avelgem tot in het hoogspanningsstation te Courcelles, dus niet enkel voor het beperkte stuk van de Lus van Henegouwen.

Na de goedkeuring van de startnota door de Vlaamse Regering volgt een publieke raadpleging.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

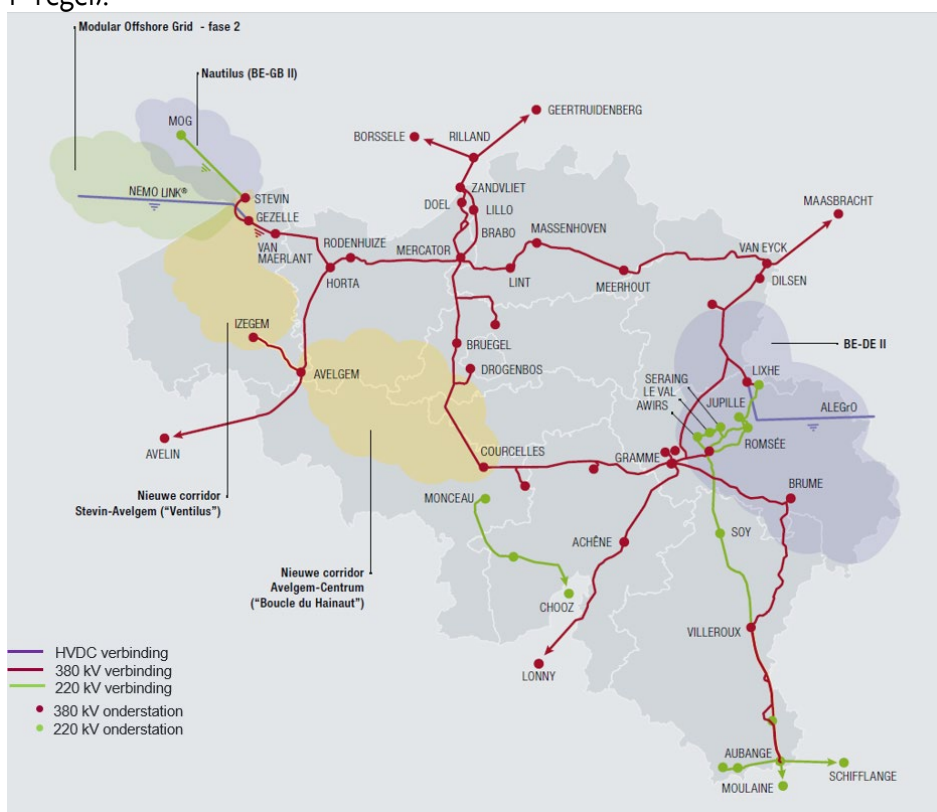
Beleidsveld Omgeving

2. INHOUD VAN HET VOORSTEL

A. INHOUD STARTNOTA: AANLEIDING

Met voorliggende startnota wordt uitvoering gegeven aan de nota Vlaamse Regering betreffende de doorstart GRUP Ventilus van 18/11/2022 (VR 2022 1811 DOC.1220/1SEXIES). Hierin is in het zesde punt aan departement Omgeving de opdracht gegeven om een startnota voor het GRUP 'Lus Van Henegouwen' in de Vlaamse Regering te brengen waarmee aansluiting kan gemaakt worden met Boucle du Hainaut. Boucle du Hainaut is een project dat zich inschrijft in de doelstellingen van het Federaal Ontwikkelingsplan ("FOP")¹ met betrekking tot de nood van ontwikkeling van het interne net 380 kV.²

Op vandaag is er in de Belgische regelzone maar één verbinding tussen het westen van het land en het centrum, namelijk de verbinding Avelgem via Horta (Zomergem) naar Mercator (Kruibeke). Deze verbinding is een aandachtspunt in het net, want zelfs na de recente versterking van deze lijn van 3 GW naar 6 GW blijft het een bottleneck door de steeds grotere en meer volatiele internationale uitwisselingen van stromen, zoals bijkomende import vanuit Frankrijk en de UK en vooral de offshore windproductie. Boucle du Hainaut is in dit opzicht nodig en vormt de vervolmaking van de "tweede lus" in het vermaasde 380kV transmissienet dat wordt uitgebouwd conform het FOP. Daarom wordt een nieuwe 380 kV-corridor vooropgesteld tussen Avelgem en Courcelles ("Boucle du Hainaut") met een capaciteit van 6 GW zoals de rest van de ruggengraat van het Belgische hoogspanningsnet, met een minimumcapaciteit van 3 GW voor het geval een deel van de verbinding niet beschikbaar is ("N-1"-regel).

Figuur 1: (gepland) hoofdtransportnet volgens FOP (2024-2034)

De nieuwe corridor "Boucle du Hainaut" zal de elektriciteitsbevoorrading van het hele land betrouwbaarder maken dankzij de tweede verbinding tussen het westen en het binnenland. De aanwezigheid van de nieuwe as Boucle du Hainaut verhoogt de onderhoudbaarheid van de assen

¹ Zowel het FOP van 2020-2030 als 2024-2034

² De behoeften om dit te doen zijn uitgebreid beschreven in hoofdstuk 3.3. van het [FOP 2024-2034](#).

Avelgem – Horta en Horta – Mercator. Door het realiseren van een parallel pad kunnen de circuits op deze bestaande assen makkelijker onderbroken worden voor onderhoud en werken. Daarnaast is “Boucle du Hainaut” nodig voor de ondersteuning van de economische ontwikkeling van Henegouwen door de noodzakelijke versterking van het lokale hoogspanningsnet waardoor economische groei mogelijk wordt. Ook maakt de realisatie van een nieuwe lus in het hoogspanningsnet van Elia het mogelijk om de onthaalcapaciteit van hernieuwbare energieproductie in Vlaanderen en België te verhogen. Tenslotte zal deze verbinding bijdragen tot betaalbare en competitieve stroom omdat er meer toegang wordt verschaft tot de goedkoopste stroom.

Boucle du Hainaut heeft geen onmiddellijke samenhang met Ventilus en kan perfect zonder Ventilus uitgevoerd worden. Het volgt zijn eigen timing met het proces in Wallonië voor “Boucle du Hainaut”, met doelstellingen die geënt zijn op de specifieke situatie van deze regio (en van Wallonië):

- Competitieve en betaalbare toegang tot elektriciteit
- Meer onthaalcapaciteit voor alle hernieuwbare energie
- Wallonië en Henegouwen in het bijzonder economisch aantrekkelijker maken
- Betrouwbare stroomvoorziening voor de verbruikers

De hoogspanningsverbinding “Boucle du Hainaut” bestaat uit de aanleg van een nieuwe bovengrondse wisselstroomverbinding met een spanningsniveau van 380 kV en een transmissiecapaciteit van 6 GW tussen de hoogspanningsstations van Avelgem en Courcelles. De hoogspanningsstations van Avelgem en Courcelles zijn geselecteerd voor deze nieuwe verbinding omdat zij de enige vertrek- en aankomstpunten zijn die aan alle vastgestelde behoeften kunnen voldoen en omdat zij, als belangrijke knooppunten in het 380 kV-net, geen extra versterking van het 380 kV-net vereisen.

In het hoogspanningsstation van Avelgem zullen werkzaamheden nodig zijn om de nieuwe verbinding aan te leggen en aan te sluiten op de bestaande netwerkelementen. Hiervoor en eveneens voor het creëren van lokale onthaalcapaciteit dient de bestaande site te worden uitgebreid.

De verbinding van ruim 85km lang situeert zich vooral op Waals grondgebied. In het Vlaams Gewest beperken de toekomstige werken zich tot de gemeenten Avelgem en Kluisbergen. Dit Vlaamse deel wordt de “Lus van Henegouwen” genoemd.

B. INHOUD STARTNOTA: PLANDOELSTELLING

Het planningsproces voor het GRUP “Lus van Henegouwen” vertrekt vanuit de algemene hoofddoelstelling om ter uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (“RSV”) een duurzame oplossing te bieden voor de realisatie van een aantal noodzakelijke ontwikkelingen van het hoogspanningsnet in functie van de energietransitie. Daarbij wordt optimaal rekening gehouden met het bestaande juridische en beleidsmatige kader en de omgeving.

De doelstelling van het ruimtelijk uitvoeringsplan “Lus van Henegouwen” is om de vereiste planologische basis te creëren voor de realisatie van het gedeelte in het Vlaams Gewest tussen het hoogspanningsstation van Avelgem en de grens met Wallonië van het project “Boucle du Hainaut”. Dit GRUP betreft dus het stuk van het project “Boucle du Hainaut” op Vlaams grondgebied. Het ruimtelijke uitvoeringsplan, en dus alle alternatieven hiervoor die zullen onderzocht worden, moeten cumulatief voldoen aan de volgende doelstellingen:

1. Het planologisch verankeren en uitbreiden van het hoogspanningsstation in Avelgem om extra onthaalcapaciteit te creëren voor onshore energieproductie of klantenaansluitingen.
2. Het realiseren van een hoogspanningsverbinding van 6 GW tussen het hoogspanningsstation in Avelgem en de gewestgrens;
3. De koppeling te maken met het gedeelte van de verbinding in het Waals Gewest, waar het traject verder loopt tot Courcelles.
4. Het compenseren van de ingenomen agrarische bestemming omwille van de uitbreiding van het hoogspanningsstation.

De aspecten uit het juridisch en beleidsmatig kader waar bijzondere aandacht naar gaat zijn:

- Het stand-still-principe voor de lengte van het bovengrondse hoogspanningsnet. Dat is van toepassing op het niveau van Vlaanderen.
- Een efficiënt ruimtegebruik, onder meer door de oplossingen toekomstgericht te ontwerpen, maximaal gebruik te maken van bestaande hoogspanningsinfrastructuur en door de totale hoeveelheid nieuwe hoogspanningsinfrastructuur zo beperkt mogelijk te houden.
- Het principe om nieuwe hoogspanningslijnen zo veel mogelijk te bundelen met bestaande infrastructuur op Vlaams niveau.
- Zoals vermeld in de mededeling aan de leden van de Vlaamse regering van 1 juni 2012, wordt als proportionele toepassing van het voorzorgsprincipe, zoveel mogelijk vermeden dat er langdurige blootstelling is aan meer dan 0.4 μ T.

Voor het realiseren van nieuwe hoogspanningsverbindingen worden de ruimtelijke principes uit het RSV toegepast, waarbij een onderscheid wordt gemaakt in:

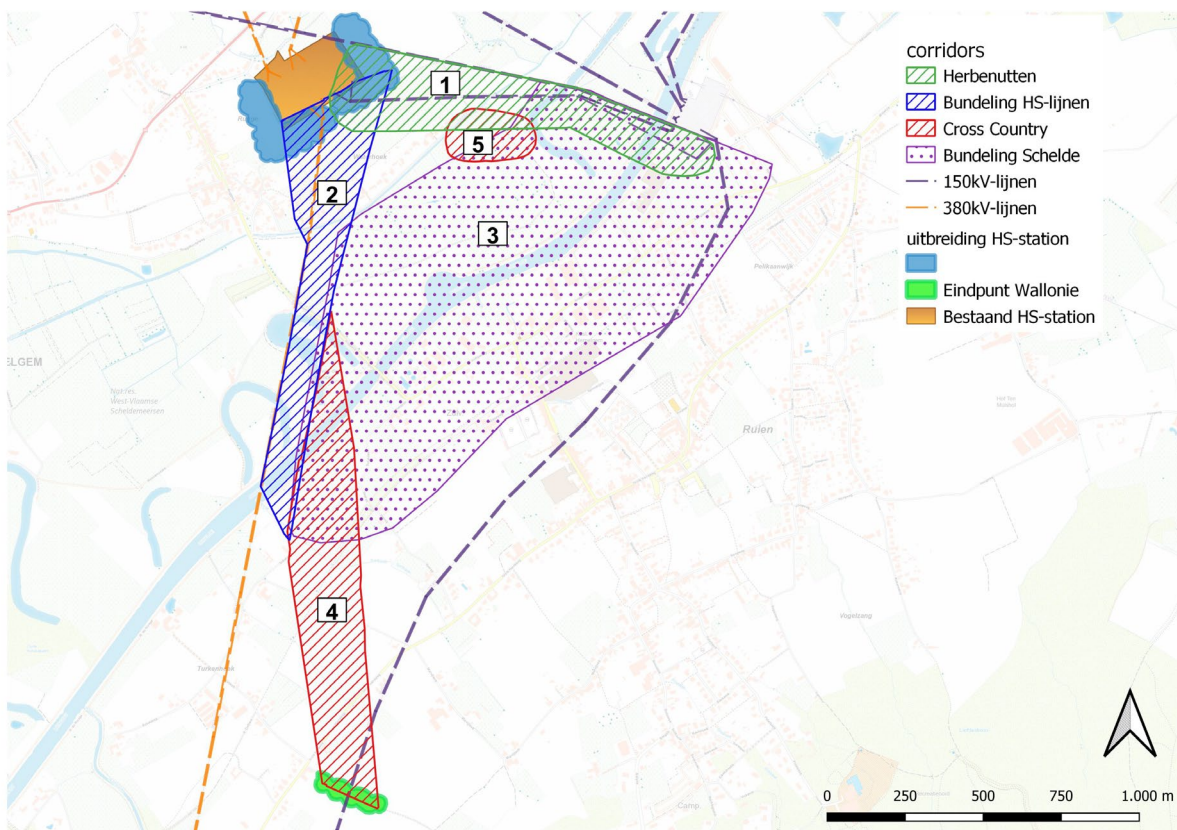
- Versterken van bestaande lijnen;
- Herbenutten van bestaande lijnen;
- Bundelen met bestaande lijnvormige structuren (bestaande hoogspanningslijnen, hoofdwegen, primaire wegen, hoofdwaterwegen, hoofdspoorwegen, ...);
- De totale lengte van het bovengrondse net niet uitbreiden;
- Bundeling van functies.

Concreet zal dit bij het bepalen van een tracé betekenen dat volgende werkwijze wordt gehanteerd:

- Eerst wordt onderzocht of een bestaande lijn kan worden versterkt.
- Indien dit niet het geval is, wordt het herbenutten van bestaande lijnen onderzocht.
- Vervolgens wordt gezocht naar mogelijkheden om te bundelen met bestaande lijnvormige structuren.

Corridors hoogspanningsverbinding

Het toepassen van de ruimtelijke principes in functie van de hierboven beschreven plandoelstellingen resulteerde in 5 corridors.

Figuur 2: indicatieve aanduiding van alle corridors voor een bovengrondse verbinding

Er kunnen binnen de vooropgestelde corridors bijgevolg **2 alternatieven voor een bovengrondse verbinding** ontwikkeld worden:

- Alternatief 1: combineert de corridors 2 en 4;
- Alternatief 2: combineert de corridors 1, 3, 4 en 5.

Deze twee alternatieven zijn volgens de huidige inzichten technisch uitvoerbaar en evenwaardig voor wat betreft de betrouwbaarheid van het net. Elk van deze twee alternatieven maakt het mogelijk dat de Lus van Henegouwen ofwel aan de westkant (midden) van het hoogspanningsstation te Avelgem (maar ten oosten van de bovengrondse 380 kV verbinding Avelgem – Avelin (Frankrijk)) ofwel aan de oostkant van het hoogspanningsstation aankomt.

Uit de onderzoeken naar de bruikbare technologieën voor de hoogspanningsverbinding blijkt dat het technisch mogelijk is om de verbinding over een beperkte afstand (8 tot eventueel 12 km, in maximum 2 delen) aan te leggen als een ondergronds kabeltracé. Het lokaal ondergronds aanleggen van de 380 kV-verbinding tussen het station van Avelgem en de Waalse grens is een inrichtingsalternatief dat mee wordt onderzocht naast bovenvermelde bovengrondse alternatieven. Er dient echter wel opgemerkt te worden dat de beperking in ondergrondse lengte geldt voor het volledige tracé van Boucle Du Hainaut van zo'n 85 km vanaf het hoogspanningsstation te Avelgem tot in het hoogspanningsstation te Courcelles, dus niet enkel voor het beperkte stuk van de Lus van Henegouwen op Vlaams grondgebied.

Uitbreiding hoogspanningsstation

Een uitbreiding van het hoogspanningsstation in Avelgem is eveneens noodzakelijk. De uitbreiding van het hoogspanningsstation van Avelgem vereist de installatie van 4 nieuwe velden: 2 reservevelden om extra capaciteit te creëren en 2 velden voor de aansluiting van de Lus van Henegouwen. De uitbreiding van het hoogspanningsstation van Avelgem kan zowel naar het oosten als naar het westen, of er kan een combinatie van beide plaatsvinden.

Er kunnen bijgevolg 3 alternatieven voor een uitbreiding ontwikkeld worden:

- Alternatief 1: volledig ten oosten van het bestaande hoogspanningsstation
- Alternatief 2: volledig ten westen van het bestaande hoogspanningsstation.
- Alternatief 3: deels ten oosten en deels ten westen van het bestaand hoogspanningsstation

Compensatiegebieden

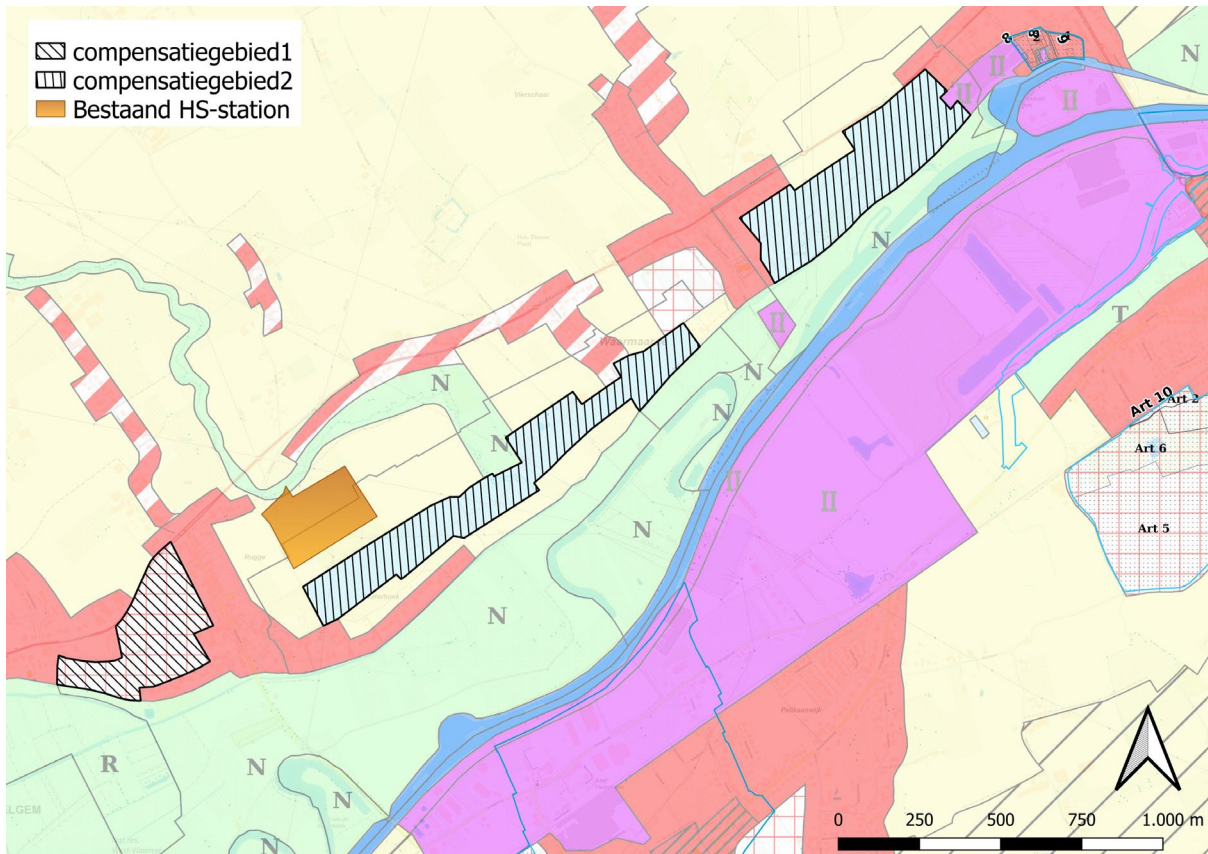
Om deze uitbreiding van het hoogspanningsstation bestemmingsmatig te compenseren, worden 3 alternatieven onderzocht waarbinnen minimaal een oppervlakte van grootte-orde 5 ha zal worden gezocht om te herbestemmen naar landbouwgebied.

Alternatief 1

Compensatiegebied 1 betreft een huidig woonuitbreidingsgebied en heeft een oppervlakte van ca. 10,5 ha.

Alternatief 2

Compensatiegebied 2 betreft twee zones voor gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut met een overdruk waterwingebied. Compensatiegebied 2a betreft de meest westelijke zone met een oppervlakte van ca. 17,7 ha en compensatiegebied 2b betreft de meest oostelijke zone met een oppervlakte van ca. 16 ha.

Figuur 3: Te onderzoeken alternatieven voor de compensatiegebieden

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen directe budgettaire impact voor de Vlaamse overheid. Overeenkomstig artikel 43 §3, 3° en artikel 31 §2, 1° van het Besluit van de Vlaamse Regering 'Vlaamse Codex Overheidsfinanciën' van 17 mei 2019 is het advies van de Inspectie van Financiën respectievelijk het akkoord van de Vlaamse minister van Begroting niet vereist

B. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen directe weerslag op het personeelskader en de personeelsbudgetten van de Vlaamse overheid.

C. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op de lokale en provinciale besturen.

4. VERDER TRAJECT

Een geïntegreerd planningsproces kent 5 fases. De resultaten van elk van deze 5 fases worden geconsolideerd in een nota. De startnota is dus de eerste van 5 nota's.

Over de startnota en over de plandoelstelling wordt, na de goedkeuring ervan door de Vlaamse Regering, het advies gevraagd aan Saro en Mina-raad, de gemeenten Avelgem en Kluisbergen en de provincies Oost- en West-Vlaanderen en de door de Vlaamse Regering bepaalde adviesinstanties. Er wordt over de startnota ook een consultatie van de ruime bevolking georganiseerd. Gezien de ligging nabij de grens met Wallonië zal het dossier ook ter kennis gegeven worden aan de Waalse overheid.

Op basis van de adviezen en de participatie zal daarna door het planteam een scopingnota, voorontwerp-RUP en ontwerp-milieubeoordeling worden uitgewerkt. Daarna volgt een plenaire vergadering over het voorontwerp-GRUP en de milieubeoordeling.

Op 18 november 2022 besliste de Vlaamse Regering bij de doorstart van het GRUP Ventilus dat het verruimde compensatiebeleid voorwaardelijk is aan de definitieve vaststelling van het GRUP en dus ook de realisatie van het Ventilus-project. Deze voorwaarde wordt bevestigd. Op dit moment zit het dossier nog in fase van de voorlopige vaststelling en het openbaar onderzoek. Uit de gesprekken met Elia en CREG, die werden opgestart nadat het voorstel tot uitbreiding van het compensatiebeleid werd voorgelegd aan het overlegcomité, bleek dat er op een heel aantal punten kan tegemoet gekomen worden aan het compensatievoorstel van de Vlaamse Regering, zeker met betrekking tot de compensaties voor burgers, landbouw en bedrijven. De toezeggingen tijdens de gevoerde besprekingen en de implementatie van dit flankerend beleid moet voor de Vlaamse regering zo snel mogelijk door Elia en CREG geformaliseerd worden. Met betrekking tot het gemeenschapsfonds en landschap en integratie voldoet het voorstel van CREG en Elia nog niet aan het door de Vlaamse Regering gevraagde compenserende beleid. Op dit punt zullen de gesprekken om te komen tot een verruimd compensatiebeleid zoals voorgesteld door de Vlaamse Regering op 18 november 2022 worden verder gezet met de CREG, ELIA en de federale regering.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1. haar goedkeuring te hechten aan bovengenoemde startnota 'Lus van Henegouwen.
2. de Vlaamse minister, bevoegd voor de ruimtelijke ordening, te gelasten om de vereiste adviezen in te winnen over de bovengenoemde startnota en de bevolking van de betrokken gemeenten te informeren over de inhoud van de startnota en de bevolking te raadplegen.

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving,
Omgeving, Energie en Toerisme

Zuhal DEMIR

Bijlage 1 Startnota

Bijlagen bij de startnota:

Bijlage 1 kaartenbundel startnota

Bijlage 2 Kaartenbundel plan-MER

Bijlage 3 Methodologie per MER-discipline

Bijlage 4 technologie

Bijlage 5 Gezondheid

- bijlage 5.1 Elektromagnetische velden
- bijlage 5.2 Overzicht van recente globale evaluaties van de potentiële gezondheidsrisico's van elektromagnetische velden (EMV) - ELF
- bijlage 5.3 Resultaten klankbordgroep gezondheid

Bijlage 6 Elia-beleid voor maatschappelijk verantwoorde projectontwikkeling

Bijlage 7 Verklarende woordenlijst

Bijlage 8 RVR-toets

Bijlage 9 Landbouwstudies

- Bijlage 9.1 ILVO-studie
- Bijlage 9.2 ULg – studie
- Bijlage 9.3 aanbevelingen landbouw

Bijlage 10 Procesnota